

1579

פרוטוקול מס' 229 ~~228~~

מישיבת ועדת הכנסת
יום ג', א' בניסן תשל"ג-3.4.73, שעה 8.30

נכחו:

י. ישעיהו - יו"ר הכנסת

חברי הוועדה: א. אנקוריטון - היו"ר

- ר. ארזי
- ס. ביבי
- ס. ברעם
- י. גולדשמידט
- י. גולן
- י. הורביץ
- ח. טובי
- י. יפרח
- ס. ידיד
- א. יפה
- ס. צסי
- ס. פרוש
- א. עופר
- ש. פרידמן
- צ. ציטרמן
- ד. קודן
- א. רזיאל-נאור

מוזמנים:

- ס. וילנר - חבר-הכנסת
- א. זילברברג - חבר-הכנסת
- י. מזרחי - חבר-הכנסת
- ש. חמיר - חבר-הכנסת
- נ. לורך - מזכיר הכנסת
- ש. יעקבסון - סגן מזכיר הכנסת
- י. למברגר - חשב הכנסת
- א. בר-זכאי - משרד המשפטים
- ג. קיטרון - יועץ משפטי של הוועדה

מזכירת הוועדה: ס. ברפי

רשמה: צ. ספרן

א. סדר היום: א. ערעור של חברי הכנסת א. רזיאל-נאור ו-ש.ז. אברמוב על החלטת יושב-ראש הכנסת והסגנים שלא להכיר בדחיפות הצעת לסדר היום על משפטו הצפוי של אביד ציון יצחק שקולניק.

ב. קביעת סדר הדיון בהצעת חבר-הכנסת ש. חמיר להביע אי-אמון לממשלה.

ג. הודעתו של חבר-הכנסת א. שאקס על פרישתו מסייעת המפלגה הדתית על מנת להיות חבר-כנסת בלתי תלוי.

(נתקבל כיום 9.4.73)

ד. חוק שכר חברי הכנסת (תיקון מס' 9), תשל"ג-1973.

ה. קובלנת חברי הכנסת י. ארידור, ד. לוי, פ. נטי, ס. דרובלס בקשר לסיוכו דיוני ועדת העבודה בנושא - מצוקת הדיוור בדימונה.

ו. שונות.

ז. פניית יושב-ראש הכנסת בענין הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)

ח. קביעת מסגרת הדיון בהצעת החוק - שירותי הבנקים.

ט. חלונת חבר-הכנסת א. זילברברג נגד חבר-הכנסת י. מזרחי על דברים שאמר בישיבת הכנסת מיום 20.3.73.

י. חלונת סגן יושב-ראש הכנסת, חבר-הכנסת צ. צימרמן נגד חבר-הכנסת מ. וילנר על שהטיח דברים בוטים והאשמות שווא נגד צה"ל בישיבת הכנסת מיום 26.2.73.

=====

אני פותח את הישיבה.

היו"ר א. אנטורין:

ערעורם של חברי הכנסת א. רזיאל-נאור ו-ש. ז. אברמוב על החלטת יושב-ראש הכנסת והסגנים שלא להכיר בדחיפות הצעתם לסדר היום על "משפטו הצפוי של אסיר ציון יצחק שקולניק"

במכתבם כותבים חברי הכנסת א. רזיאל-

נאור ואברמוב:

"בשם סיעת גח"ל בכנסת הרינו מערערים בזאת על החלטת נשיאות הכנסת מסיבתה ביום 2.4, שלא להכיר בדחיפות הצעתנו לסדר היום בנושא: משפטו הצפוי של אסיר ציון יצחק שקולניק. ניסוקינו להגשת הצעה זו התבססו על הידיעות המדאיגות שהגיעו מברית-המועצות, לפיהן אסיר ציון יצחק שקולניק יועמד לדין וישאש בריוול לטובת מעצמה זרה, דבר המחמיר מאד את מצבו ומעמיד אותו בפני סכנה של משפט מבוטא שפסק דינו מוכן מראש. לדעת חברי סיעת גח"ל יש לעשות הכל למניעת סכנה זו, ולעורר את דעת הקהל הנאורה והעתונית בעולם. לשם כך מן הראוי שתועלה ההצעה לדין דחוף במליאה."

אבקש מחברת-הכנסת רזיאל-נאור להוסיף,

אם היא רוצה בכך.

א. רזיאל-נאור:

הגשנו הצעה דחופה לסדר היום עוד בטרם החל המשפט על אסיר ציון שקולניק. עד כה הוכיחה המציאות, שאם נעשה דבר מה לתזוזה בשאלת יחסם של שלטונות ברית-המועצות לגבי העליה ולגבי היהודים הנורשים את זכותם לעלות, הרי זה כתוצאה מהלחץ הציבורי ודעת הקהל בעולם. שיטה של טיפול שקט או של שתדלנות הוכיחה עצמה זה מכבר כבלתי יעילה. אם הדברו עם העולים החדשים - מאלה שהיו פעילים יותר ופאלה שהיו פעילים שקטים; מאלה ששמו ניסא מעל דפי העתונות או מאלה ששמו היה בלתי ידוע - יאשר כל אחד מהם ששלטונות ברית-המועצות רגישים מאד מאד לדמותם ואיכפת להם מאד מה נאמר ומה נכתב עליהם.

אי אפשר לומר בענין זה שהגענו לאיזון רווייה. שום רווייה איננה עומדת בפני הרצון והצורך להעלות את הענין, ביחוד עכשיו כאשר הגעיה רצינית. פעולתו של המנטור ג'קסון היא פעולה שבוודאי יהיו לה תוצאות חשובות מאד, ואנחנו במקום לעודד, מחלישים.

מכיוון שנושא זה גובל בדיני נפשות ממש, נראה לי שאין כלל מקום לערעור, אין כלל מקום להביא את הטיעונים השגרתיים שמביאים מדי פעם בפעם. אנחנו עומדים בפני ענין חמור ביותר: מאשימים את אסיר ציון שקולניק בריוול לטובת מטשלה או מעצמה אחרת, ואחת אם יחליטו שהוא מרגל למען ארץ-ישראל או בריטניה או ארצות-הברית - התוצאה ברורה וידועה מראש. באיזו רשות נעמוד מנגד ונחכה עד שיינתן שם פסק הדין? באיזו רשות נחשוב שגופים מחוץ לסדינת ישראל צריכים ויכולים לעשות, ואילו אנחנו נשב בחיבור ידיים?

הוא הדין ביחס לרדיפתו של פרופיסור טיומקין, ובעיקר בתור שנחטפה ואין יודעים באיזה מופד כולאים אותה ומה תהיה תוצאת כלאה. מדובר בדיני נפשות ממש, איך אנחנו יכולים להרשות לעצמנו לשבת במגדל שן ולא להתערב? הבורק שמענו ברדיו את דבריו של צעיר יהודי בארצות-הברית השובת שביטת רעב לפני השגרירות בארצות-הברית. והוא אומר: אנשי השגרירות מאד סימפטיים, הם מבקרים אותנו, אבל שום דבר לא נעשה מצד ממשלת ישראל להגן על בני משפחתי הדורשים לעלות, אף על פי שהכריזו שהם אזרחי ישראל. איך אנחנו יכולים לעמוד מנגד ברבע קריטי זה? איך יכולה הנשיאות לדחות דבר שהוא בגדר דיני נפשות?

אני חושבת שהערעור הזה מוכרח להתקבל ואינני מבינה איך אפשר למצוא תירוץ לדחות דבר כזה.

היו"ר א. אנטורין:

יושב-ראש הכנסת ביקש כי במקרה שיתאחר יעסק את הדחיה אחד הסגנים. חבר-הכנסת

ביבי בבקשה.

ס. ביבי:

פורום היושב-ראש והסגנים היה ער לחומרת האשמה שטופלים על שקולניק ולמצבו הקשה, אבל עם כל ההכרה והידיעה על חומרת המצב לא מצא לנכון להכיר בדחיפות, כי הוא סבר שהטיפול היעיל בבעיית שקולניק לא יתאפשר על ידי זה שהעניין יועלה מעל במת הכנסת, אלא על ידי טיפול שקט בנושא. לדעת הנשיאות לא צריך היה הטיפול בנושא ללבוש צורה של התבטאות מעל במת הכנסת, שהשפעתה בוודאי טובה על פני שרואה בה גורם של מרות, כמו העם היהודי, כמו העולם הנאור, אך לא ברית-המועצות. הנשיאות לא סברה שבשלב זה יש להכיר בדחיפות הנושא עד שלא יתברר בשלבים נוספים מה המצב.

ס. ביבי:

אני רוצה להדגיש חזור והדגש, שלא נעלם מאיתנו שום אספקט מכל האספקטים שהעלתה חברת-הכנסת רזיאל-נאור. יותר מזה: לנגד עינינו עמדו יותר אספקטים ממה שהעלתה חברת-הכנסת רזיאל-נאור, אבל יחד עם ההתחשבות במצב המיוחד של יהודי המאשם בריגול לטובת ישראל, מצאנו לנכון לא להכיר בדחיפות ההצעה.

א. רזיאל-נאור:

לא שמעתי עדיין שום הנמקה לכך.

ס. ביבי:

גם חבריך היו בנשיאות והם יכולים להשכיר לך את לא הסברתי מספיק.

היו"ר א. אנטוריון:

חבר-הכנסת ביבי אינו חופשי לגמרי בהסברת פרטי העניין, והוא רמז על כך

בסיום דבריו.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות את הערעור.

ב. קביעת סדר הדיון בהצעת חבר-הכנסת ש. תמיר להביע אי אמון בממשלה

היו"ר א. אנטוריון:

עלינו לדון בקביעת סדר הדיון בעניין הצעת חבר-הכנסת שמואל תמיר, בשם סיעת המרכז החופשי, להביע אי אמון בממשלה לפי סעיף 35(א) בתקנון. דיון זה יתקיים היום.

ס. ברעם:

אני מציע שיימנעו הודעות של סיעות.

ת. טובי:

אני מציע דיון של 4 שעות.

ה צ ב ע ה

הוחלט: יימנעו הודעות סיעות במקום דיון

בהתאם לסעיף 56 בתקנון.

ג. הודעתו של חבר-הכנסת א. שאקי על פרישתו מסייעת המפלגה הדתית לאומית על מנת להיות חבר-כנסת בלתי תלוי

היו"ר א. אנטוריון:

קיבלנו את מכתבו של חבר-הכנסת שאקי ליושב-ראש הכנסת בו הוא כותב: "מר ישעיהו הנכבד, הנני להביא בזאת לידיעתך כי החלטתי לפרוש מסייעת המפלגה הדתית הלאומית בכנסת, על מנת להיות לחבר-כנסת בלתי תלוי. עם פרישתי הודעתי ליושב-ראש סיעת המפד"ל בכנסת, חבר-הכנסת יוסף גולדשמידט, על כך במכתב, שהועבר לידי היום. כן הודעתי על פרישתי מן המפלגה הדתית הלאומית לסזכירה הכללי מר צבי ברנשטיין. אודה לך אם תואל לרשום זאת לפניך ולהביא את הדבר לידיעת כל הנוגעים בדבר בכנסת. כן אנקש לשוחח עמך בהקדם, כדי לדון בהשלכות המעשיות הפיידיות הנובעות מפרישתי האמורה."

י. גולדשמידט:

אינני יודע מה הפרוצידורה במקרים כאלה, אך רק הערב תהיה לנו ישיבת סיעה, והייתי מבקש שוועדת הכנסת לא תנקוט פעולה של אישום לפני שאוכל להודיע לוועדה על נקיטת העמדה של הסיעה.

אם תעמוד על הצעתך, נקבל אותה.

היו"ר א. אנקורי:

אני מתכוון להציע לוועדה שנקבל במקרה זה אותה החלטה שקיבלנו במקרה פרישתו של חבר-הכנסת אביזוהר מסייע ע"מ:

א. ועדת הכנסת רשמה לפני כפי חבר-הכנסת אבנר שאקי חדל להיות חבר טיעת מפר"ל.

ב. ועדת הכנסת מחליטה להקנות לו את הזכויות המקובלות בכנסת לחבר-כנסת יחיד.

יש אצלנו סטטוס כזה, וכך לגבי שלום כהן, כך לגבי אביזוהר, שיש להם זכות הופעה בדיבור. במקרה זה היינו קובעים את מקומו של חבר-הכנסת שאקי לאחר אביזוהר.

ש. פרידמן:
אני מבקש לא להתסיחם היום לנושא זה בוועדה, כי עלינו עוד להחסיעץ בו.

היו"ר א. אנקורי: העניין טובא לישיבת הוועדה בפעם הבאה.

ד. חוק שכר חברי הכנסת (תיקון מס' 9), תשל"ג-1973

היו"ר א. אנקורי: החוק מונח בפניכם. אנקש את חבר-הכנסת ברעם, יושב-ראש ועדת המסנה לעניני שכר, להטביר אותו.

מ. ברעם:
לפי חוק שכר חברי הכנסת רשאית ועדת הכנסת, באמצעות ועדת המסנה שלה, לקבוע את שיעורי המשכורת של חברי-הכנסת וגם את השיעורים השונים לגבי יושב-ראש הכנסת ופני יושב-ראש הכנסת. דבר זה אינו חל לגבי יושב-ראש הוועדות. העניין צידון כבר הרבה מאד פעמים, והצעת חוק זו אוטרת שיהיה באפשרותה של ועדת הכנסת לקבוע שכר שונה גם ליושב-ראש הוועדות. הצעה זו התקבלה פה אחד בוועדת המסנה, ואני מבקש את ועדת הכנסת לאשר אותה.

י. גולן:
אני מבקש לא להצביע היום, כי אני רוצה התייעצות פיעתית בעניין זה.

היו"ר א. אנקורי: נדון בנושא זה בשבוע הבא.

ה. קובלנת חברי הכנסת י. ארידור, ד. לוי, מ. גסיס, מ. דרובלס בקשר לסיכום דיוני ועדת העבודה בנושא - "מצוקת הדיור בדימונה"

היו"ר א. אנקורי: לא לדיון, אלא להודעה בלבד: אמש בשעה 20.00 קיבלתי קובלנה של חברי הכנסת י. ארידור, ד. לוי, מ. דרובלס, מ. גסיס בקשר לסיכום הדיון בוועדת העבודה בנושא - "מצוקת הדיור בדימונה". טענתם היא שיושבת-ראש הוועדה, חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, רצתה להניח מסמך סופי של מסקנות הוועדה על שולחן הכנסת בעוד שהם לא הגישו עדיין מסקנות מיעוט.

היות והיה ברור לי שלא נוכל לדון, הינו בעניין זה וגם בגלל טיבו של העניין חשבתי כי טוב יהיה לטפל בו טיפול שקט, ואני רוצה להודיע לאותם חברי כנסת, באמצעות חבר-הכנסת נסים הנמצא כאן, שדיברתי עם יושבת-ראש הוועדה שאמרה: א. אתמול מסרה את הסיכום המבוקשת לחבר-הכנסת דרובלס. ב. היא סוכנה לקבל במשך היום הצעות.

אני חושב שבזה העניין פחות דאין צורך להביא אותו בפני הוועדה.

א. רזיאל-נאור:
אני חושבת שיש לקבוע אחת ולתמיד הוראות בתקנון בענין זה, כדי לסגור טעויות כאלה מצד היושב-ראש. זכותם של חברי הוועדה לראות את המסמך העומד להיות מונח על שולחן הכנסת עוד בטרם הונח על שולחן הכנסת. זו זכותם וחובתם.

הי"ר א. אנקוריון:
איש לא יוכל לחלוק על כך. הוועלה כאן ענין עובדתי, וחברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו אמרה, שהיתה ישיבה, המסמך מוכן בישיבה, ומי שהיה בישיבה ראה אותו. אחרי מי שלא היה בישיבה היא לא צריכה לרוץ. אין זו שאלה של הסדר בתקנון.

א. רזיאל-נאור:
אני מבקשת שהנושא הזה יירשם בסדר היום של הוועדה.

הי"ר א. אנקוריון:
לצורך חקיקה בתקנון אפשר לעורר בעיה על כל מיני נושאים. התקנון אינו יכול לענות על כל השאלות. צריך להשאיר קצת גוון לפרקטיקה ולשכל הישר.

א. רזיאל-נאור:
תואיל לרשום בסדר היום את מה שביקשתי.

הי"ר א. אנקוריון:
אני לא רוצה דבר. אם תגיש משהו קונקרטי שאת מציעה לסדר היום, אעמיד זאת על סדר היום.

א. רזיאל-נאור:
הרשום שביקשתי לדון בענין.

הי"ר א. אנקוריון:
כל מה שאמרת נרשם בפרוטוקול, אבל אם את רוצה שאעלה את זה על סדר היום - לא אעלה את זה.

א. רזיאל-נאור:
מדוע?

הי"ר א. אנקוריון:
מדובר כאן על ענין קונקרטי ולא על ענין תיאורתי כללי. תיקון בתקנון הוא דבר שלא סביר אותו דרך אגב. אם חבר-כנסת רוצה להציע תיקון בתקנון, הפיניטום שאפשר לדרוש ספגנו הוא שיגיש הצעה כזו.

צ. ציטרמן:
פה לא מדובר בתיקון התקנון.

הי"ר א. אנקוריון:
אז בוודאי לא. אם מישהו ירצה להציע משהו, יגיש את הדברים בכתב.

א. רזיאל-נאור:
אני לא סביבה אותך. היגשנו מכתב כהרצ, ואת זה אתה לא מקבל.

הי"ר א. אנקוריון:
לא אמרתי שאינני מקבל. אמרתי שהיום לא צריך לדון בזה, ונקטתי בשיטה שאולי תפגע את הצורך בדיון.

א. רזיאל-נאור:
כל אחד מאיתנו חבר בעוד ועדות, וועדת הכנסת אינה שונה מוועדה אחרת. מדוע בשבת בוועדת החינוך והתרבות אני יכולה לבקש מהיושב-ראש שיואיל לרשום בסדר היום נושא שאני מציעה? מדוע בוועדת השירותים הציבוריים אפשר להציע לדון בטוב בית החולים "אסף הרופא"? מדוע אזלנו זה בלתי אפשרי, מה גם שהגשתי לך מכתב? את המכתב אתה שם בצד, כי צריך לנהל משהו ומתן פרטי עם היושבת-ראש. ניחא, אבל הרשום בבקשה שיש הצעה לדון בדרכי הפיניטום בוועדות. לא ביקשתי מוועדה זו שתדון בבעיית חוץ ובטחון או בבעיה שאיננה שייכת לה.

הי"ר א. אנקוריון:
על זה עניתי שהדבר נרשם בפרוטוקול. לא אעלה את זה לדיון מבלי שאקבל הצעה בכתב בענין זה. כל הכבוד לידיש-ראש ועדת החינוך, אבל אני טוען

היו"ר א. אנקורי:

שאם לא כחוב בחקנון שכך צריך להעלות ענין, הרי לפי הסדר שאני מבין אותו לא אעלה את הענין בצורה שאם מציעה.

א. רוזאל-נאור: הייתי מבטיחה לו לפחות הייתי אומר שאגיש את ההצעה בכתב.

היו"ר א. אנקורי: את זה אמרתי.

א. רוזאל-נאור: לא, אתה מתחיל ב"לא". אכתוב לך על זה, אבל גורל הסכתב יהיה בוודאי

כגורל הסכתב הקודם.

היו"ר א. אנקורי:

הסכתב הקודם הוא קובלנה קונקרטי. שאלה אותי חברת-הכנסת שושנה אדלר-אלטווליסצו אם כאשר מגישים קובלנה כזו צריך להיות בידור. הסברתי לה, שאם מגישים קובלנה, יובא הענין לבידור, אלא אם הענין מסתדר בצורה אחרת. הבינותי שהענין מסתדר בצורה מעשית.

היות והענין דוחק, הודעתי לחבר-הכנסת נסיים, שהוא אחד מארבעת החותמים, שאני רואה את הענין כגמור. אם לא יהיה גמור, דיה צרה בשעתה.

פ. נסיים: אני מבקש שתהיה לנו אפשרות להגיש את ההצעות עד יום רביעי.

היו"ר א. אנקורי: בסדר, עד יום רביעי.

7. שונות

ערעורו של חבר-הכנסת א. שומסק על קביעת יושב-ראש הכנסת כי הצעת החוק שלו חוק בחירות לגופים ציבוריים (תיקון) זהה ודומה בעיקרה להצעת החוק שהגיש חבר-הכנסת י. הורביץ שנידונה בכנסת ביום 7.2.73 צריך היה להתברר היום. היות והיה ברור שענין זה, אם נדון בו, עלול לגזול את רוב זמן הישיבה, והיות ובינתיים בא הענין שכתב עליו היושב-ראש בענין הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות ומגבשו וכהונתם) ביקשתי מחבר-הכנסת שומסק - כדי לא לעורר טינות - שיוותר על הדיון בפעם זה היום, והוא הסכים.

ג. סיטרון: האם ענין מבקר המדינה לא יהיה היום?

היו"ר א. אנקורי:

היטו צרכים לדון היום על בחינת נושא החלטה של ועדת הכנסת סיום 17.2.53 בדבר מדרג ההצבעה על מסכומים והצעותיה של ועדת הכנסת לדוח מבקר המדינה (בעקבות החלטתה של ועדת הפירושים על ערעורו של חבר-הכנסת י. בדר. יש בידי הצעה מוכנה בעקבות הדיון שהיה פה בשבוע שעבר, אך ברגע האחרון - אולי היתה זו שגיאה מצדי שלא הראיתי את ההצעה ליושב-ראש ועדת הכנסת ישראל קרגמן, אלא רק הבוקר - בא מצידו עירעור על נקודה אחת במסקנות. נדון על כך בשבוע הבא ונזמין לישיבה זו גם אותם.

ח. טובי:

האם אפשר לקבל את הנושא המחודש עוד לפני הישיבה?

היו"ר א. אנקורי: הוא נמצא בתיקים.

אני מבקש לרשום שבמקום חבר-הכנסת רפאל שמתף בישיבה חבר-הכנסת גולדשמידט; במקום חבר-הכנסת בן-מאיר שמתף חבר-הכנסת פרידמן; במקום חבר-הכנסת הראל שמתף חבר-הכנסת הורביץ; במקום חבר-הכנסת צהרשתן שמתף חבר-הכנסת יוד; במקום חבר-הכנסת לורנץ שמתף חבר-הכנסת פרוש.

ז. פניית יושב-ראש הכנסת בענין הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם)

היו"ר א. אנקורי: בתיקי חברי הוועדה נמצא פניזתו של יושב-ראש הכנסת המתייחסת להצעת חוק פרטית בנושא זה של חבר-הכנסת שוסטק, והצעת חוק פרטית של חברי הכנסת אביזוהר, בן-פורת, ברעם, האוזנר, הורביץ, יפה, סוקיס, צדוק ושמאל תמיד.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו: הבעיה בנושא זה החעורה בשני שלבים: בשלב הראשון, כאשר נתקבלה הצעת החוק של חבר-הכנסת שוסטק, ובשלב השני - כאשר נתקבלה הצעת החוק שהוגשה על ידי מספר חברי כנסת. השאלה הייתה אם על הצעות חוק אלה חל סעיף 117 בתקנון או סעיף 108. העובדה היא שהצעת החוק בנושא זה נפלה בקריאה שלישית בכנסת, והנה קובע התקנון כי הצעות חוק פרטיות של חברי-הכנסת שלא נתקבלו בשלבי הדיון המוקדמים אינן יכולות לבוא שוב לדיון בכנסת באותו כנסת. המחוקק לא גילה דעתו על מקרה שהצעת חוק פרטית נופלת בקריאה שלישית והשאיף אותנו שרויים באפילה מבחינה זו.

לא נשאר כאן מקום אלא לשיקול דעת וללימוד קל וחומר. כאשר התייעצתי בענין זה אמרו כמה מחברי הכנסת שיש ללמוד מכך קל וחומר, שכוונת המחוקק הייתה שהצעה שאין לה סיכויי בכנסת לא תטריד את הכנסת, וחוזר חלילה באותו כנסת, ולכן צריך לחכות עד הכנס הבא; הוא הדין לגבי הצעת חוק שהממשלה לקחה אותה בחזרה אפילו בקריאה שלישית. באותו ענין אין הסעיף מפורש באיזו קריאה, ומכאן שבכל קריאה כאשר הממשלה לוקחת הצעת חוק בחזרה, אין היא יכולה להביא אותה שוב לדיון באותו מושב בכלל ולא רק בכנסת אחת. חלק מחברי הכנסת שאיתם התייעצתי טענו שהמחוקק לא התכוון כלל להצעה הנופלת בקריאה שלישית חשב כאילו נפלה בקריאה טורמית או ראשונה, ובאין הוראה חל על הצעה זו סעיף 117.

התייעצתי עם מר שמגר, שסבר כי על הצעה זו צריך לחול או יכול לחול סעיף 108. פירוש הדבר שההצעה צריכה אישור של היושב-ראש והסגנים.

בסעיף 117 מוטלת הסמכות להחליט אם ההצעה דומה או זהה על היושב-ראש, והוא שצריך להחליט אם חל שינוי של ממש בנסיבות. ואילו לפי סעיף 108 טעונה ההצעה החלטה של היושב-ראש והסגנים. אילו הייתה הצעה זו מובאת לפני המוסד של היושב-ראש והסגנים, אינני בטוח שהייתה זוכה באישור, ואז הייתה עומדת לפנינו השאלה מה משמע אישור בסעיף זה - שאלה שמעוררת לא פעם. כבר היו דיונים בנושא זה, והמחוקק העדיף להשאיר את הענין ללא פירוש. כתוב "אישור", ויש מי שסובר כי מובן מאליו שמי שמוסמך לאשר מוסמך גם לא לאשר; לעומת זאת יש מי שסובר שאישור הוא דבר אוטומטי שמוכרחים לתיחו בכל מקרה. עד עכשיו לא היה נסיון להעמיד את ענין האישור במבחן, כשם שלא קרה עד עכשיו שהצעת חוק של חברי כנסת חגיע לקריאה שלישית ותיפול. נדמה לי שלא היה מקרה כזה בתולדות הכנסת.

ש. יעקבסון: היה לגבי הצעת ממשלה.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו: נכון, לגבי מלווה טלפונים, אבל הממשלה לא החזירה שוב את הצעת החוק, ולכן השאלה אינה דומה.

הפעם המקרה הוא מיוחד במינו ומחייב הוראות מפורשות של המחוקק. במקרה דנן המחוקק היא ועדת הכנסת, שצריכה להחליט החלטה מחאימה, כפי שחמצא לנכון, והחלטה זו חשמש אחר כך חדרין לחיקונים בתקנון. החלטה ועדת הכנסת נחוצה לנו כרגע לצורך הכרעה בענין שלפנינו, ואני מבקש שוועדת הכנסת תחליט אם על הצעות אלה חל סעיף 117 - שאז הענין עובר שוב אלי ועלי להחליט אם חל שינוי של ממש בנסיבות - או אם חל עליהן סעיף 108, שאז חוזר הענין לשולחן היושב-ראש והסגנים כדי להחליט על האישור, ואז תחבקש ועדת הכנסת לתחלטה חלטה פירוש לענין של אישור, וכמו כן - מה יהיה הדין במקרה שהמוסד של היושב-ראש והסגנים לא יאשר את ההצעה, כי על החלטה לפי סעיף 108 אין אפשרות ערעור לוועדת הכנסת וההחלטה היא סופית, בעוד שעל החלטה לפי סעיף 117 יש אפשרות ערעור.

אם תחליטו שעל ההצעות חל סעיף 117, תצמוד לפני שאלה קשה להכרעה: אם הצעת חוק יכולה להחשב דומה או זהה, משום שבהצעה חל שינוי. ועדת החוקה, חוק ומשפט הבאה את ההצעה עם הסתייגות בסעיף 94 המדבר על 40% לבחירות ראש הרשות. הכנסת קיבלה את ההסתייגות, ומשנתקבלה ההסתייגות היא הופכת להיות החלטה הכנסת, ואילו ההצעה שהוגשה לנו עכשיו לאישור היא לפי הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט ללא ההסתייגות שנתקבלה בכנסת.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

מכיוון שסעיף זה הוא סעיף מפתח בחוק, עומדת השאלה אם פירוש הדבר שההצעה דומה או זהה למה שהגישה ועדת החוקה, חוק ומשפט, או שאין היא דומה או זהה לזו שנפלה בקריאה שלישית. גם בענין זה הייתי שמח אם בוועדת הכנסת היה ניחן פירוש, אם כי לא הייתי שם את הדגש על נקודה זו, שבא נתונה ההכרעה בידי היושב-ראש.

הענין הובא לדיון בסיעתנו, אך עדיין לא סיכמנו, ואנחנו מבקשים התייעצות סיעתית

א. רוזיאל-נאור:

בנידון.

אם באה בקשה שנדחה את הדיון כדי לאפשר התייעצות סיעתית ברור כשמש שיש לקבל זאת.

מ. ברעם:

חשבתי קודם להציע הצעה מרחיקת לכת:

במשך 14 שנות כהונתי כחבר-כנסת אינני זוכר מקרה כזה, וגם בתקנון אין לכך הוראה מפורשת. חברי הכנסת שחמנו על הצעת חוק זו, ואני בחוכם, היינו רוצים שדבר זה יפורש לקולא ולא לחומרה, כי אנחנו סבורים שהרוב בכנסת רוצה בחוק זה. אם יש לחוק זה רוב, נראה לי שצריכים למצוא כל דרך כדי להקל על חברי הכנסת שהביאו את הצעת החוק להביא אותה לידי ביטוי בכנסת בהקדם האפשרי.

רציתי להציע שנבקש את חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה וננהג לפיה. אך מאחר שהיועץ המשפטי לממשלה כבר חיונה את דעתו, לא יהיה זה כל כך פשוט שנחתייב מראש לנהוג לפי דעתו.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:

היועץ המשפטי עצמו היה בין לבין: הוא יעץ לנהוג לפי סעיף 108, אם כי הוא חושב

שחל 117.

בזה הוא חיונה את דעתו.

מ. ברעם:

אני מציע שלהמשך הביורור נזמין את היועץ המשפטי לממשלה, כדי להציע לאיזה שהוא קונצנזוס.

לי נראה שההצעה שהגשנו אינה זהה או דומה, משום שהוספנו סעיף לחוק שלא היה בהצעה שהביאה ועדת החוקה, חוק ומשפט. הוספנו סעיף האומר, כי ראש רשות מקומית, באישור הרשות המקומית. יכול להאציל מסמכיו לחינו לא רק לסגנים ולפקידים - כפי שכתוב בחוק - אלא גם לחברי ההנהלה, בתנאי שיחבל אישור מועצת הרשות.

זו הסתייגות.

מ. פרוש:

זו לא הסתייגות, אלא חוספת סעיף. בהצעת החוק שהביאה ועדת החוקה, חוק ומשפט

מ. ברעם:

לא היה סעיף כזה. אמנם הייתה הסתייגות של חבר-הכנסת האוזנר, אך היא לא נחבלה בקריאה שניה. מציעי ההצעה כיום הכניסו סעיף זה - שאם אינני טועה הוא סעיף 17 - בהצעת החוק שהגישו.

זהו שינוי בולט.

מ. ידיד:

גם לפי דעתי יש בכך שינוי משמעותי.

מ. ברעם:

מכיוון שמדובר ביוזמה של חברי-כנסת ומכיון שאנו סבורים שיש רוב להצעה זו, יש להחליט על כך שיאופשר למציעי ההצעה להניח בהקדם את הצעתם על שולחן הכנסת וכי החלטה זו חשמש חקדים.

באחד הסעיפים שהזכיר כאן יושב-ראש הכנסת נאמר שיושב-ראש הכנסת יכול להחליט אם חל שינוי של ממש בנסיבות. לדעתי יש להביא בחשבון שחל שינוי בנסיבות, ועל יושב-ראש הכנסת להביא זאת בחשבון כאשר ישקול בענין.

י. גולן:

מאחר שסיעה ביקשה התייעצות סיעתית ודחייח הדיון בנושא, לא בידינו להחליט על כך

י. הורביץ:

עכשיו. מכיוון שאנחנו נלחצים אל המושב האחרון, הייתי בכל זאת מביע משאלה שהישיבה הבאה של ועדת הכנסת בנושא זה תוקדם עכ כמה שאפשר ליום ראשון הקרוב או ליום שני הקרוב.

ת. טובי:
אני מסכים שנדחה את הדיון עד לאחר
ההתייעצות הסייעתית, אך מכיוון שלא
ראיתי את הצעות החוק שיש לחוות עליהן דעה, אני מבקש שהן יוגשו לחברי
הוועדה, כדי שנדע במה המדובר.

ש. חמיר:
זו הצעה של מפלגת העבודה כפי שהיחה
בפעם הקודמת.

ת. טובי:
אומרים שאינה זהה ושיש שינוי קל. אני
רוצה לראות. האם אין זו בקשה לגיטימית?

היו"ר א. אנקוריון:
לא לגמרי לגיטימית בנסיבות הענין.
אילו ישבנו בערעור לפי סעיף 117 - כלומר
שהיושב-ראש היה דוחה את ההצעה - צריך היה באמת לראות אם החומר זהה
או לא, אבל אנחנו איננו יושבים בערעור. אנחנו מדברים על פרוצידורה
לגבי הגשת הצעת חוק.

ש. חמיר:
על מה יושבים?

היו"ר א. אנקוריון:
מדברים בפונקציה...

ש. חמיר:
באיזו פונקציה?

ת. טובי:
האינטרמצו בחשובה לשאלתי הבהיר עד כמה
נחוץ לחברי הוועדה לקבל את הצעות החוק.
אם נחבקשנו על ידי יושב-ראש הכנסת להבהיר שאלה תקנונית שאין לה חקדים
והנוגעת לשתי הצעות אלה, אין אני כחבר הוועדה יכול להביע דעה אם חל
עליהן סעיף 117 או סעיף 108 בלי להכיר את החומר שאני מחבקש לדון עליו?
ההתנגדות לחלוקת החומר איננה מובנת.

בגלל כובד הבעיה והצורך בדיון רציני
בה, אני מציע שהדיון בנושא זה יתקיים לא בישיבת הוועדה בשבוע הבא,
אלא לאחר פגרת הכנסת.

י. גולדשמידט:
אני מצרף את בקשת סיעת מפד"ל לבקשת סיעת
גח"ל להתייעצות סיעתית.

אני מסכים עם חבר-הכנסת טובי שאי אפשר
להיכנס לדיון בנושא בלי לראות את מה שהוצע על ידי חבר-הכנסת שוסטק
ומה שהוצע על ידי הקבוצה האחרת של חברי הכנסת.

הערה נוספת: במקרה ישנן בידי אותן ההצעות
בנוסחן הכחול, כפי שרגילים להניח אותן על שולחן הכנסת. מכיוון שגם
יושב-ראש הכנסת נוכח כאן אני מציע שלא ידפיסו הצעות של חברי הכנסת
על נייר כחול, אלא לאחר שאושרו לפי סעיף 108 או לאחר שהוחלט שאפשר
להניח אותן על שולחן הכנסת. אסמכתה לבקשתי, מה שקרה בשבוע שעבר: חבר-
הכנסת שוסטק הגיש את הצעתו למוסד היושב-ראש והסגנים. אם כי נודע לי
בצהרים שההצעה לא הונח על שולחן הכנסת, ואסור שתונח, מצאתי אותה על
שולחני וראיתי שהיא מונחת בכל מקום במליאה. שאלתי את מזכיר הכנסת אם
האינפורמציה שקיבלתי, שאין להניח את ההצעה על שולחן הכנסת, אינה נכונה,
ונעניתי שהאינפורמציה נכונה. לאחר מכן היו הסדרנים נאלצים לאסוף את
ההצעה מן השולחנות. זוהי חקלה רצינית וחמורה שלא יכולה היחה לקרות
אלמלא חשב מישהו מראש שההצעה בוודאי תעבור. אני מציע, איפוא, באוזני
יושב-ראש הכנסת, שאין מדפיסים בכחול שום הצעה חבר-כנסת עד שלא עברה
את הבירור, ומכיוון שאני תומך בבקשתו של חבר-הכנסת טובי, אני מציע
להדפיס את ההצעות על נייר לבן, כדי שלא יהיה מקום לערוב סמכויות.

יו"ר הכנסת י. ישעיהו:
אני מודה שהיחה בענין זה חקלה. כאשר ראיתי
זאת מן הדוכן, ביקשתי מיד לאסוף את החומר
מכיוון שאין עדיין החלטה.

אשר להצעה חבר-הכנסת גולדשמידט: בכל יום
שני אנחנו יושבים ומאשרים הצעות חוק, המונחות בישיבת אותו יום בארבע
אחר הצהרים. אם נקבל את הצעתך, פירוש הדבר שההנחה תהיה רק ביום שלישי.
נוסף לכך אינני רואה סיבה מדוע לא להכין את החומר כדי שאפשר יהיה להניח
אותו כבר ביום שני. העובדה שאחא מוצא את הצעת החוק על שולחן עדיין אינה
אומרת שההצעה כבר הונחה על שולחן הכנסת. היא מונחת על שולחן הכנסת רק כאשר
מזכיר הכנסת מכריז על כך מעל הדוכן.

אני מצטרף לבקשת סיעת גח"ל וסיעת המפד"ל להתייעצות סיעתית.

מ. פרוש:

יחד עם זאת אני פונה למחייעצים לשמור על יסודות הפרלמנטריות שבחקנון, הקובע כי אי אפשר להגיש הצעת חוק אלא כעבור שישה חודשים. עצם הטיעון של חבר-הכנסת ברעם לגבי ההסתייגות של חבר-הכנסת האוזנר מוכח עד כמה אין מקום שלא נכלול הצעה זו במסגרת ההצעות שאי אפשר להביא אותן אלא רק כעבור שישה חודשים.

הנסיבות נשחננו.

י. גולן:

אינני יודע באיזו סמכות ובאיזו פונקציה יושבת עכשיו ועדת הכנסת. לעניות דעתי

ש. חמיר:

היא יושבת שלא כדין ובניגוד לכל דין ולכל חקנון. גם כשהענין יכול לשמש אינטרס פוליטי שלי, גם כשאני מאמין בחוק מסויים, אינני מוכן לחתום להליכים בלתי תקינים ובלתי דמוקרטיים. הסמכות בנושא זה על פי סעיף 117 היא כל כולה של איש אחד - יושב הראש, ואם החלטתו איננה מניחה את דעת מגיש החוק, הוא יכול לערער בפני ועדת הכנסת.

באיזה מוסד, שיש לו סמכות כגוף היושב

בערעור, ניחן לפנות אליו מראש ולקבל את עצתו וחונת דעתו? משל כאילו בית המשפט המחוזי היה פונה לבית המשפט העליון לפני מחן פסק הדין ומבקש ממנו הנוחה. הלא זה אבסורד מוחלט.

נניח שוועדת הכנסת תחליט כרוצן חברי

גח"ל, המפד"ל, רק"ח ואגודת ישראל, יושב-ראש הכנסת לא יאשר את הנחת ההצעה על שולחן הכנסת וסיעתו חגיש ערעור בפני ועדה זו. האם תהיה הוועדה חופשית אז לקבוע דעה אחרת ממה שקבעה קודם? זוהי סחירה מוחלטת.

למעשה נמנע יושב-הראש מלמלא את תפקידו

כאשר הוא מבקש חוות דעת מוועדת הכנסת. האם קשה לו להכריע?

הוא קיבל חוות דעה של היועץ המשפטי לממשלה.

י. גולן:

היועץ המשפטי לממשלה נושא תפקיד בממשלה, והממשלה היא צד. יהיה יועץ משפטי לכנסת

ש. חמיר:

והוא יחליט.

יושב-ראש הכנסת לא נקלע, אלא דוחף את

עצמו ואת כולנו למצב בלתי נסבל לא רק מבחינה חקנונית ומשפטית, אלא מבחינת השכל הישר. הוא מוכרח להחליט. הוא יושב בתפקיד זה כדי לקבל החלטה, טובה או רעה. הוא לא יכול להתחמק מן החובה להחליט.

אלך רחוק יותר: עם כל הכבוד לחוספת של

חבר-הכנסת האוזנר - ואני הצבעתי עבודה גם בדיון הקודם - היא איננה משנה את העובדה שהצעת החוק שאני חתום עליה איננה זרה או דומה בעיקרה להצעת החוק המקורית. אם כי אני מצביע בעדה, לא הייתי נחלה בכך. כל הטיעון שיש ספק או שיכול להיות ספק, הוא טיעון שאין לו שחר.

ביקשתי את רשות הדיבור כדי להציע לוועדה

להפסיק את הדיון ולומר ליושב-הראש: הימלך במוחך, במצפונך, ופעל כפי שתפעל. עומד בפניו סעיף 117 האומר: "החליטה הכנסת להסיר את הצעת החוק מסדר היום - אם לפי סעיף 11 ואת לפי סעיף 113 - לא תונח על שולחן הכנסת, באותו כנס של הכנסת, הצעת חוק שהיושב-ראש קבע שהיא זרה או דומה...". סעיף 111 הוא סעיף הדין בשלב טרומי. סעיף 113 הוא סעיף הדין בקריאה ראשונה לגביהם נאמר מפורשות - הסרה מסדר היום, שמשמעותו הסרה בשלב מוקדם. כאשר החוק נדחה בקריאה שלישית אי אפשר לראות את הביטוי "הסרה מסדר היום" כחל עליו, כי זו אינה הסרה מסדר היום. הוא נדחה, הוא לא החקבל, אך הוא לא הוסר מסדר היום, כיוון שעבר את כל השלבים.

היו"ר א. אנקוריון:

אמרנו שאיננו נכנסים עכשיו לעצם הענין.

ש. חמיר:

אני פונה ליושב-הראש לחזור בו מפנייתו לוועדה, לשם מה בא סעיף 117? כדי שלא יגישו לכנסת דבר שהוא חסר שחר. אבל במקרה הזה יש ודאות. אם רוצה יושב-הראש למלא את חובתו - אין לו ספיקות. כל הענין של סעיף 108 הוא עורבא פרח. אני מציע לוועדה שלא תיצור אד-הוק בכל ענין וענין מצבים חדשים. מחר

ש. חמיר:

חדון הוועדה אם יושב-הראש יכול לתת רשות דיבור או לא לחבר-כנסת שהוא מחבב או לא? אם הוגשה הצעה, שום דבר אינו מונע את אישורה. היא חייבת להיות מאושרת. והודעתי ליושב-הראש שאם לא ימלא את החובה המתחייבת מהתקנון, אפנה לבג"צ, עם כל הקשיים הכרוכים בכך.

היו"ר א. אנקוריון: דברים אלה אינם במקומם. אינך צריך לומר אותם פה.

ש. חמיר: הדבר מגיע לאבסורד כזה, שמוסד כלשהו יצטרך לפסוק בו.

אני מציע לוועדה - ואני מבקש להצביע על כך - להסיר את הדיון מסדר היום ולהחזיר את הענין לידינו של יושב-הראש, שהוא יפסוק. והיה אם הפסק לא יהיה לרצונו של אחד המציעים, יוכל לערער, ואז יחקיים הדיון בוועדת הכנסת.

יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו: אני רוצה להעמיד את חבר-הכנסת חמיר על טעותו, ולהעמיד את ועדת הכנסת על טעותו של חבר-הכנסת חמיר. לא באחי לבקש מן הוועדה שתחליט אם ההצעה דומה או זהה, או אם נשחזרו הנסיבות. באלה אחליט אם הוועדה תאמר שחל על מקרה זה סעיף 117. אבל יש כאלה הטוענים שסעיף 117 כלל אינו חל על מקרה זה, אלא סעיף 108. נניח שלפי סעיף 108 לא היו היושב-ראש והסגנים מאשרים את הנחת ההצעה - וזו אפשרות סבירה - במקרה זה היה בא אלי חבר-הכנסת חמיר וטוען כלפי היושב-ראש והסגנים שאין להם רשות שלא לאשר, והענין היה חוזר. באחי, איפוא, לבקש מן הוועדה שתחליט קודם כל אם על מקרה זה - שהוא ראשון בתולדות הכנסת ואין עליו חשובה - צריך לחול סעיף 108 או סעיף 117. אם חל סעיף 117, יחליט היושב-ראש לפי סמכותו. אם יוחלט שבמקרה זה חל סעיף 108, אביא את הענין ליושב-ראש והסגנים. אם יאשרו, מה טוב. אם לא יאשרו, שוב יבוא הענין לוועדה, אם כי אין עירעור לפי 108.

ג. האוזנר: אני מסכים לרוב דבריו של חבר-הכנסת חמיר, וחולק לחלוטין על מסקנתו. סעיף 117 דן בהסרת הצעה, כפי שהוא עצמו אמר, בשני שלבים אחריים, לכן הוא בוודאי אינו מתייחס ישירות למקרה שקרה וגם אי אפשר ללמוד גזירה שווה מחוץ אנלוגיה שמא יש משהו בהוראה לגבי השלבים הקודמים שידוין אותנו גם לגבי השלב הזה. הואיל ואין הוראה בתקנון, הדרך היחידה כרגע היא החלטה של ועדת הכנסת לפי תקנה 121, האומרת: "שאלה הנוגעת לדיוני הכנסת שאין לה הוראה בתקנון, תחליט בה ועדת הכנסת...".

היושב-ראש, בפנייתו לכאן, איזכר את הסמכות הזו של הוועדה. אינני חושב שהוועדה מוסמכת לתת פירושים לתקנה 117; בוודאי לא הנחיות. גם אינני חושב שהוועדה צריכה להנחות את היושב-ראש, ובזה צודק חבר-הכנסת חמיר. אבל כשאין הוראה בתקנון, ובמובן מדוייק אין בתקנון הוראה על מקרה זה, כי אז מוכרחים להזדקק לתקנה 121, המקנה לוועדת הכנסת סמכות לקבוע כיצד לנהוג בנושא. כך הבינתי את פניית היושב-ראש ומשום כך אני רואה אותה כלגיטימית.

ד. ארזי: חבר-הכנסת חמיר אמר כי על היושב-ראש להחליט. במכתבו של היושב-ראש נאמר בסעיף השני: "בחאריך י"ב באדר ב' חשל"ג - 16.3.73 הגיש לי חבר-הכנסת אליעזר שוסטק הצעה חוק פרטית, הדומה לחלוטין להצעת החוק הנזכרת לעיל שנפלה בכנסת". מכאן שהיושב-ראש כבר קבע כי ההצעה דומה להצעה שנפלה והוא ביטא את דעתו במכתב שכתב. חבר-הכנסת חמיר יכול איפוא להופיע עכשיו בוועדה כמעורר על החלטת היושב-ראש.

היו"ר א. אנקוריון: מאחר שהיחה בקשה של שלוש סיעות להתייעצות סיעתית, לא התכוונו לדון לגופו של ענין, וזכותו של חבר-הכנסת חמיר להציע את הצעתו, להחזיר את הנושא ליושב-ראש, כאשר נדון בנושא לגופו.

אני מסכם: א. אנחנו נענים לבקשת שלוש הסיעות להתייעצות סיעתית. ב. להמשך הבירור נזמין את היועץ המשפטי לממשלה.

א. רזיאל-נאור: האם היחה הצעה כזו?

היו"ר א. אנקוריון: כן.

אם אין על כך מערערים, נקבל זאת כסיכום. עד מחר נשחדל להפיץ בין כל חברי הוועדה את שתי הצעות החוק עליהן מדובר.

היו"ר א. אנקוריון:

לגבי המשך הדיון: כולנו יודעים את הרגישות סביב ענין זה, ולכן אינני חושב שיהיה זה נכון אם לא נעביר קבלת החלטה, לכאן או לכאן, לפני פגרת הפסח.

ש. חמיר:

אני מבקש להצביע קודם כל את הצעתי הטרוםית - שהוועדה לא תדון בנושא. לדעתי החקנון הוא ברור וחד משמעי. פניית יושב-הראש לוועדה היא לא כדין.

מ. ידיד:

אבל יש בקשה להחייעצות.

ש. חמיר:

זו בקשה להחייעצות על עצם הענין.

היו"ר א. אנקוריון:

הצעתך קיימת ועומדת.

ש. חמיר:

מעירים לי, למען הפרוטוקול, שהצעת חבר-הכנסת שוסטק אינה זהה להצעה שנפלה בקריאה שלישית, כי נוספו פה הסתייגויות שנחקבלו.

הוחלט: המשך הדיון הנושא ביום א' הקרוב בשעה 13.30.

ח. קביעת מסגרת הדיון בהצעת החוק - שירותי הבנקים

היו"ר א. אנקוריון:

סיעת גח"ל מבקשת דיון סיעתי בהצעת חוק שירותי הבנקים, שצריכה להיות מובאת ביום שני. אני מציע שנקבע לכך שעתיים.

הוחלט: א. הדיון יהיה סיעתי.

ב. הזמן המוקצב לדיון - שעתיים.

ט. תלונת חבר-הכנסת א. זילברברג נגד חבר-הכנסת י. מזרחי על דברים שאמר בישיבת הכנסת מיום 20.3.73

היו"ר א. אנקוריון:

בישיבה הקודמת סיימנו את הדיון. אני שואל את חבר-הכנסת מזרחי אם הוא מוכן להודיע לנו שהוא חוזר בו מן המלים שאמר.

י. מזרחי:

אינני חוזר בי.

היו"ר א. אנקוריון:

אני מביא, אם כן, הצעת סיכום האומרת: "ועדת הכנסת קובעת שדבריו של חבר-הכנסת יעקב מזרחי בישיבת הכנסת מיום ט"ז באדר ב' - 20 במרץ 1973, בהם השווה את חינוך הילדים בקיבוצים לפעולת המסיון, יש בהם משום הוצאת לעז ואינם הולמים את סגנון הכנסת."

י. מזרחי:

אלה הם דברים מסולפים.

מ. נסים:

כדאי לצטט את המלים שאמר בישיבת הכנסת במרכאות.

היו"ר א. אנקוריון:

אני מקבל את ההצעה. לא הייתי כולל את הכל, אלא את הפיסקה - "במדינת ישראל מעבירים ילדים אלה - הכוונה לילדי הקיבוצים - על דעתם ועל דעת קונם שלא ברצונם... גם במסיון עושים את זה - הולכים למשפחות מרובות ילדים, נוחנים להם כסף ואומרים: חנו לנו את ילדיכם."

ח. טובי:

אני חוזר ואומר מה שאמרנו בישיבה הקודמת: אין לוועדת הכנסת מקום לברר תלונות על דבריהם של חברי הכנסת במליאה הנוגעים לבעיות פוליטיות, אידיאולוגיות, זכותם להביע את דעתם כפי שהם רוצים, ואין לחבר-כנסת הזכות לתבוע אותם בוועדת הכנסת על מה שאמרו. אני דואג לזכותו של כל חבר-כנסת להחבטא על פי חוק חסינות הכנסת במליאה מבלי שיהיה תלוי מעליו האיום לקרוא אותו לבירור בפני ועדת הכנסת על כך שאמר מה שאמר שענין חברתי או פוליטי. לאן נגיע בצורה זו? לסתימת הפה של חברי הכנסת בטענה של הגנה על טוהר הדיבור.

מ. ברעם:

איזו אידיאולוגיה היא זו כשהוא אומר שמעבירים ילדים בקיבוצים על דעתם?

ח. טובי:

הוא אחראי בפני בוחריו על מה שהוא אומר.

מ. ברעם:

חבר-הכנסת זילברברג נפגע מדברים אלה.

ח. טובי:

גם אני נפגע מדברי אחרים. כשמישהו אומר דברים על הקומוניסטים ועל הערבים,

האם אינני נפגע? והאם אביא אותו על כך לבוררות?

אני מציע להחליט את ההחלטה הבאה:

"ועדה הכנסת קובעת שאין מקום להוציא מסקנה על חלונת חבר-הכנסת זילברברג נגד דבריו של חבר-הכנסת מזרחי במליאת הכנסת, כי דיון כזה ומסקנות כאלה מהוות פגיעה בזכותו של חבר-הכנסת להתבטא בשאלות פוליטיות, חברתיות ואידיאולוגיות, כפי שמובטח לו על פי חוק חסינות הכנסת".

היו"ר א. אנקוריון:

בפעם הקודמת הציע חבר-הכנסת טובי

בתחילת הדיון אותה הצעה וסיכמנו - לפי

מיטב זכרוני - שאנחנו דוחים את הצעתו. לאור זאת אין מקום להחליט על כך פעם שניה.

ח. טובי:

עכשיו אני מגיש הצעת סיכום.

היו"ר א. אנקוריון:

אני מעמיד את הצעתך להצבעה.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות את הצעת חבר-הכנסת ח. טובי.

היו"ר א. אנקוריון:

אני מציע שנחזור אל הנוסח הקודם שהצעת.

מ. נסים:

אני מציע שנצטט את הדברים שאמר חבר-הכנסת

מזרחי, ולאחר מכן נאמר: "הוועדה קובעת

כי השוואה זו והחבטאות זו של חבר-הכנסת יעקב מזרחי אינה ראויה לענין". אל נשחמש במלה "לעז".

היו"ר א. אנקוריון:

נאמר - "אינם הולמים את סגנון הכנסת".

א. רזיאל-נאור:

אני מציעה שנכתוב: "דברי חבר-הכנסת

יעקב מזרחי, שהשווה את פעולות החינוך

בקבוצים לאלו של המסיון, אינם ראויים להישמע בכנסת".

היו"ר א. אנקוריון:

האם בהצעתך אינך מבקשת להוסיף גם את

הדברים שאמר?

א. רזיאל-נאור:

לא.

י. מזרחי:

אני מבקש שחוספנו להצעת הסיכום את

המלים "בדיון על משרד הסעד".

היו"ר א. אנקוריון:

אני מוכן שנוסיף זאת.

י. מזרחי:

שנית: לא דיברתי על פעולות חינוך, אלא

על שיטת עזרה למשפחות מרובות ילדים. אין

ספק שהחינוך של המסיון שונה לגמרי מהחינוך שבקיבוצים.

י. גולן:

אקשבהי לך בכנסת, ולא יכולתי להאמין

למשמע אזני.

ח. טובי:

האם אתם רוצים שכל הכנסת תדבר בקול של

המערך, ל"ע או גח"ל?

היו"ר א. אנקוריון:

הוועדה אינה אצה להלקות חבר-כנסת. בכנסת

יושבים בעלי דעות שונים. איש לא מבקש

מחבר-הכנסת מזרחי שיזדהה עם החינוך בקיבוצים, כשם שחברי הקיבוצים אינם

מחבקים להזדהות עם החינוך של אגודת ישראל. אנחנו דורשים את המינימום -

יחס של כבוד לזולת. אי אפשר להשוות את החינוך במסיון לחינוך בקיבוצים.

לא דיברתי על חינוך דומה, אלא על אותה שיטת עזרה למשפחות מרובות ילדים.

י. מזרחי:

ה צ ב ע ה

הוחלט: לקבל את הצעת הסיכום של חברת-הכנסת א. רוזיאל-נאור.

י. תלונת סגן יושב-ראש הכנסת, חבר-הכנסת צ. צימרמן נגד חבר-הכנסת מ. וילנר על שהטיח דברים בוטים והאשמות שהוא נגד צה"ל בישיבת הכנסת מיום 26.2.73

מ. וילנר: לסדר: קיבלתי מכתב הזמנה מיושב-ראש הוועדה. מכתב זה, שהיה הראשון, לא הגיע אלי, אלא לאחר מועד ההזמנה. קיבלתי מכתב שני - מבלי שהיושב-ראש החקשר אחי - שבו הודיע לי: היות ולא הופעת בוועדה ביום שנקבע, אני מודיע לך שאם לא חופיע, נדון בהעדרך. מכתב שני זה קיבלתי בעוד מועד ועניתי עליו בכחב בו אמרתי, כי לפני שניגשים לעצם הענין אני רוצה להבהיר את עמדתי. במכתבו השלישי ענה לי יושב-ראש הוועדה כי אוכל לפני הדיון לערער על עצם הדיון.

א. אני עומד על כך שקודם כל תינתן לי אפשרות לערער על הפרוצידורה.

ב. אני מציע ליושב-ראש הוועדה לא לכחוב לחבר-הכנסת בנוסח - "אם לא חופיע, נדון בהעדרך". אפילו בבית המשפט אין ממהרים בנוסח כזה. נוסח כזה אינו יוצר יחס של כבוד הדדי, מה גם שלאחר המכתב הראשון מן הראוי היה לברר מדוע לא באתי, ואז היה מתברר שקיבלתי את המכתב באיחור.

היו"ר א. אנקוריון: זכותך שמורה לך להבהיר את עמדתך, כפי שאמנם כתבתי לך במכתבי.

את המכתב כתבתי לפי החלטת ועדת הכנסת בישיבה הראשונה. חברי הוועדה אמרו שנדחה את הדיון בנושא, אך שאודיע לחבר-הכנסת וילנר שאם לא יופיע, יתקיים הדיון בהעדרו. זו פרוצידורה מקובלת לא רק בבתי משפט. היא מקובלת גם בבתי המשפט, שם שומרים על זכויות הנאשם, אך לא נוחנים לו למנוע את הדיון על ידי כך שהוא מחליט לא לבוא. גם בוועדת הכנסת אותו עקרון: אנחנו דנים בחלונה נגד חבר-הכנסת, וההגיון אומר שעליו להיות נוכח, לשמוע את החלונה ולנקוט עמדה. אם הוא לא מופיע, אנחנו חייבים להזהיר אותו. אני מקבל את דבריו של חבר-הכנסת וילנר לגבי אי ההבנה שהיחה בקשר לישיבה הראשונה.

היות וחבר-הכנסת וילנר רוצה לערער קודם כל נגד סמכות ועדת הכנסת לדון בחלונה, אני מקדים ונותן לו זכות זו.

מ. וילנר: במשך עשרים וארבע שנות קיומה של הכנסת אינני זוכר שוועדת הכנסת דנה אי פעם על חוכן הדברים או על צורת הדברים של חברי הכנסת במליאה. החקנון קובע במפורש בסעיף 5 בפרק הראשון מי הממונה על הנושא הזה. נאמר שם: "יושב-ראש הכנסת ינהל את עניני הכנסת, ייצג אותה כלפי חוץ, ישמור על כבודה, על סדר ישיבותיה ועל קיום תקנותיה". כאשר נאמר "יושב-ראש הכנסת" אני מוכן להבין שהכוונה ליושב-ראש והסגנים.

יש עוד סעיף המאפשר למחוק מן הפרוטוקול משפט, ביטוי או נתון, בעיקר מסיבות בטחוניות.

מ. נסים: זה שונה. אסור למחוק שום דבר.

מ. וילנר: בכנסת נאמרים דברים הפוגעים בחלק מחברי-הכנסת בעומק נפשם. אני יכול להביא חלונות מסוג זה על דברי חברי כנסת לעשרות ואולי למאות - דברים שהם בעיני גזעניים וכאשר יהודי אומר אותם, הם זועקים עד לב השמים. כשאני שומע איך משווים את המשטר בבוית-המועצות עם המשטר הנאצי, זה מקומם אותי לא רק כקומוניסט, אלא כיהודי שמשפחתו הושמדה על ידי הנאצים. אבל מה אני יכול לעשות? אני יכול לקרוא קריאה ביניים, בהופעתי לגנות, להתווכח, אבל זה הכל. אם נכניס תקדימים כאלה, נחזור בכך תחת אשיותיה של הכנסת. הדבר יהפוך לנשק הטובה פוליטי בלתי מוגבל. אין ה מקרה שוועדת הכנסת לא טיפלה מעולם בדברים שמדברים בכנסת, אפילו אם הם מעוררים רגשות מחנגדים אצל חברי-הכנסת

מ. וילנר:

זו מהותה של הכנסת, אם רוצים שחיה כנסת.

אני טוען שלוועדה זו אין סמכות לדון בנושא כזה. הסעיף המדובר על ענין שהוא בסמכותה של ועדת הכנסת הוא סעיף 12 בפרק 2, בו מדובר על דיון בחלונות של חברי-הכנסת. עד עכשיו היו מפורשים זאח - ואינני חושב שמהו שונה כאן - כחלונה על החנהגות חבר-הכנסת, על עלבון אישי, אפילו לא מעל במת הכנסת, בעידנא דריחחה. אם הייתי מעליב ופוגע אישית בחבר-כנסת, הוא היה ושאי להתלונן בפני ועדת הכנסת, כדי לשמור על יחסים חקיניים, למרות הניגודים הפוליטיים והאידיאולוגיים. זה לגיטימי. אבל במקרה זה לא מדובר בפגיעה אישית בחבר-כנסת, אלא בדברים שהושמעו בעת דיון, ולכן אין לוועדת הכנסת סמכות לדון בכך.

יחר גל כן: במקרה הקונקרטי דרש שר הבטחון במקום מיושב-ראש הכנסת למחוק משפטים מסויימים מדברי יושב-ראש הכנסת ענה לו: לא אמחק. היושב-ראש אפילו לא מצא צורך, ובצדק, להעיר לי הערה.

האם

אני טוען נגד תקדים זה. /מחר אביא תלונות נגד דברי חברי כנסת אחרים, שאינם נעימים לנו או מוגיזים אותנו? האם בזה חסוק ועדת הכנסת, מה עוד שבמקרה הקונקרטי החנגד היושב-ראש לדברי החקירה של שר הבטחון? לן היה היושב-ראש פונה אלי, הייתי שוקל במקום, אבל היושב-ראש סרב למחוק ולא העיר לי דבר. האם יכול חבר-כנסת פוטי להגיש תלונה בענין נאום במליאת הכנסת? בלי קשר למקרה זה, האם זה מחקבל על הדעת? אני מציע להוריד את הנושא מסדר היום.

מ. נסים:

אני מצטער על שעשרים וחמש שנות כהונתו של חבר-הכנסת וילנר בכנסת לא תרמו דיין כדי שידע על דברים המתרחשים בכנסת. סעיף 12 לחקנון אומר: "ועדת הכנסת מוסמכת לדון בחלונות על חברי-הכנסת" והוא מקנה לוועדה את הסמכות לדון בחלונה. חבר-הכנסת וילנר איננו יודע שוועדת הכנסת בכנסת הזו דנה על שלל תלונות: חבר-הכנסת קשת הגיש תלונה נגד חבר-הכנסת גרוס על שהשתמש בביטוי "בסקציה"; חבר-כנסת אחר הגיש תלונה נגד חבר-הכנסת גרוס על שהשתמש בביטוי מסויים כלפי בית המשפט העליון; חבר-הכנסת זילברברג הגיש תלונה נגד חבר-הכנסת יעקב מזרחי; יושב-ראש הכנסת או חברי כנסת אחרים הגישו תלונה נגד חבר-הכנסת פרוש על שירק על סידור תפילה וזרק אותו; הוגשה תלונה נגד חבר-הכנסת שלום כהן, שקרע את תעודת הזהות שלו. היו תקדימים לרוב, והשאלה של סמכות ראוי היה לה שלא תועלה.

אמר חבר-הכנסת וילנר שבסעיף 12 מדובר על תלונה נגד העלבות אישיות. מי פירש פעם כך את הסעיף? נאני בוצה לשאול: כאשר אדמלים לפלוני שקר זוהי העלבה אישית שצריכה לקומם נגדה ויש להביא אותה, כדברי חבר-הכנסת וילנר עצמו, לוועדת הכנסת. האם כאשר אומרים על חיל האוויר שהוא מפציץ מחנות פליטים, רוצה וטובח ללא אבחנה - כשכל זה שקר מובהק - לא צריך להביא זאת לוועדת הכנסת? ואמר שר הבטחון, שאפילו לבנון לא טענה טענה זו. כאשר נאמרים דברים כאלה בכנסת, מעל במת הכנסת, האם אסור לחבר-כנסת להתגונן? האם זה צריך להישאר ב"דברי הכנסת"?

עכשיו בא חבר-הכנסת וילנר ואומר, שיושב-ראש הישיבה סרב למחוק, היושב-ראש נהג כדין, משום שיש החלטה של ועדת הכנסת שאין מוחקים מן הפרוטוקול דברים. אבל חבר-הכנסת וילנר לא הביע התנצלות, לא חזר בו מדבריו. היפוכו של דבר - בקריאת ביניים הוא חזר על כך שוב וחיזק את דבריו בדברים בוטים יותר. האם הכנסת תימנע מלדון על כך? יש חופש החבטאות, אבל האם אי אפשר לדרוש מחברי הכנסת מיתון בהחבטאות? האם חברי הכנסת פטורים מריסון? האם הם פטורים מלהיות צמודים לאמת, ולקפסר ולהשמיץ את חיל האוויר של צה"ל?

א. יפה:

אין צורך לחזור ולדבר על זכות הוועדה לדון בחלונה. רק לפני שבועיים היה דיון בנושא זה על אותו סוג בעיה והחלטנו ברוב מוחלט שזכותנו לדון בכך. זה עתה סיימנו לדון בחלונה נגד חבר-הכנסת יעקב מזרחי. לשם מה צריך לדון על כל הענין מחדש? צריך להסיר את הטענה על הסף של חבר-הכנסת וילנר ולדון מיד לגופה של הבעיה.

החלטתם מה שהחלטתם לגבי חלונתו של חבר-הכנסת זילברברג נגד חבר-הכנסת יעקב מזרחי, ואני חושב שעוול עשיתם לוועדת הכנסת ולכנסת.

ח. טובי:

לפני שנכנסים לבירור עצם החלונה, על הוועדה לברר אם בסמכותה לדון בה בכלל. ואני אומר: אין סמכות כזו לוועדה לא על פי תקנה 12 ולא על פי תקנה אחרת. אין שום סמכות לדון חברי כנסת על נאומיהם והופעותיהם במליאה. אם אתם מסתמכים על כך שוועדת הכנסת מוסמכת לדון על חלונה נגד חבר-כנסת, המדובר הוא במקרה שהיושב-ראש עצמו פונה או במקרה שחבר-כנסת מסויים העליב חבר-כנסת אחר בהופעתו.

האם אין זה עלבון לשמוע דברים כאלה?

א. רזיאל-נאור:

אנחנו מופיעים בכנסת, ודעותיו של כל אחד מאיתנו ידועות.

ח. טובי:

האם מה שאמר חבר-הכנסת וילנר זו דעה?

מ. נסים:

זו גם קביעה עובדתית. אני גם אוכיח לך איך שיקרו ביודעין מעל במת הכנסת. הוכח שמה שאמרנו על טבח, הרג וההעללות באנשים היה אמת. הפעם נחברת הרבה דברים מה היה שקר ומה היה אמת. האם על כך שאנחנו מבקרים את פעולות צה"ל אתה רוצה לקרוא למשפט חבר-כנסת?

ח. טובי:

האם זה נקרא לבקר?

א. רזיאל-נאור:

אלא מה? ומה שהיה לגבי המטוס הלווי, האם לא היה טבח? לא היה רצח בדם קר

ח. טובי:

של אזרחים חפים מפשע?

אתה יודע שלא.

א. יפה:

בוודאי שכן.

ח. טובי:

האם על דברים שאנחנו אומרים מעל במת הכנסת חקראו אותנו למשפט? לאן נגיע? לא יכולה להיות על כך חלונה נגד חבר-כנסת, בפרט שלא היושב-ראש ביקש דיון בחלונה ולא חבר-כנסת שנפגע באופן אישי.

הוא נפגע באופן אישי.

מ. ברעם:

אני מציע לדחות את החלונה על הסף.

ח. טובי:

היו"ר א. אנקוריין:
ההסתמכות של חבר-הכנסת וילנר על חוק חסינות חברי-הכנסת איננה נוגעת כלל לענין. חוק זה אומר, שחבר-הכנסת לא ישא באחריות פלילית ואזרחית ויהיה חסיין בפני כל פעולה משפטית. לא מדברים פה על אחריות אזרחית או פלילית ולא על פעולה משפטית. מדברים על פעולה משמעית בכנסת בקשר להתנהגות בכנסת ובקשר לסגנון בכנסת. אל יספרו לנו שבכנסת לא נוחנים להתבטא באופן חופשי מי כמוכם יודע איזה חופש דיבור יש לכם בכנסת. מדובר על סגנון, על כך שהדיבור בכנסת צריך להיות כזה שלא יפגע בהרגשות חברי-הכנסת. אם הדברים פוגעים או לא, זו שאלה אחרת, ונחליט עליה כשנדון לגופו של ענין.

אין אפשר לצמצם את סעיף 12 בחקנון ולומר שהוא מחייב לעלבון אישי בלבד, כאשר הפרקטיקה שלנו היא עקבית כל הזמן? רק לפני כמה דקות סיימנו את הדיון בחלונה נגד חבר-הכנסת מזרחי, הדומה באופיה לחלונה נגד חבר-הכנסת וילנר. אין אפשר לבוא ולומר שוועדת הכנסת אין סמכות לדון בה?

צ. צימרמן:

כמה הערות בקשר למה שנאמר פה: היושב-ראש ממונה לשמור על סדר הדיונים בכנסת, והוא יכול לעשות מה שהוא מוצא לנכון - או שהוא מתערב באותו רגע, או שאינו מתערב. חבר-הכנסת תופיק טובי הסתמך על אי הגבתו של היושב-ראש. זו סמכותו של היושב-ראש: רוצה מגיב, אינו רוצה - אינו מגיב.

הגשתי את החלונה לא כסגן יושב-ראש הכנסת. פניתי כחבר-הכנסת הרואה עצמו נפגע עקב הדברים האלה. אי הערתו של יושב-ראש הכנסת איננה מונעת את זכותו של חבר-הכנסת להגיש חלונה לוועדת הכנסת.

צ. צימרמן:

הושמעה כאן הטענה, שבאמצעות חלונות על דברי חברי הכנסת נמנע את חופש הדיבור. אני יודע שגם בפרלמנטים בעולם דבר זה נהוג ומקובל. יש פרלמנטים בהם יש ועדות דיסציפלינריות מיוחדות הדנות בבעיות כאלה כאשר יש חילוקי דעות על חוכן וצורה הביטוי. בפרלמנט האנגלי יש ועדה דיסציפלינרית. בפרלמנט שאין ועדה כזאת, מטפלת בעניינים כאלה ועדת הביטחון וחשוב שיטפלו בכך, כי הדבר מונע התפרצויות חברי הכנסת במליאה. אני חושב שלוועדת הכנסת יש סמכות לטפל בחלונה.

היו"ר א. אנקוריון:
עלינו להחליט אם לקבל או להסיר את החנגדותו המוקדמת של חבר-הכנסת וילנר לעצם סמכותה של הוועדה לדון בחלונה.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות את החנגדותו של חבר-הכנסת וילנר לעצם סמכותה של ועדת הכנסת לדון בחלונה שהוגשה נגדו.

היו"ר א. אנקוריון:
את הדיון בחלונה עצמה נקיים בישיבה אחרת.

הישיבה ננעלה בשעה 11.15